

KOMPROMISSZUMOK.

□ Ha valaki azt mondaná, hogy az emberi élet a kompromisszumoknak valóságos láncolata, azzal sem ujjat, sem meglepőt nem állítana. Az egyes ember élete valóban a kompromisszumoknak összetétele. És mivel a szociológiai tudománynak egyik alapvető tanítása szerint az emberi társadalom igen sokban hasonlatos az egyes ember organizmusához, természetes, hogy a kompromisszumok elkerülhetetlen alkotó részei a társadalom szociális, gazdasági és politikai életének.

□ Azt amit a politikában kompromisszumnak hívnak és ami ott hetekig és hónapokig készülődik, az egyes ember a maga életében szinte nap-nap után köt. Kompromisszumot köt a környezetével, családjával, üzletfeleivel, sőt ami ennél is rosszabb, önmagával. És épen úgy van a társadalmi és a politikai életben is. Az a párt, amelyik kompromisszumot akar kötni mással, előbb kell, hogy kompromisszumot kössön önmagával és aki békeességben óhajt élni mással, előbb békébe kell, hogy jusson önmagával.

□ Ez így van. És mentül gyöngébb a kompromisszumra szoruló párt vagy csoport, annál inkább kell, hogy ez így legyen. Ha az illető párt kegyelmet, — vagy ne használjuk ezt a csunya és kegyetlen szót — megélhetést, békeességet akar a másiktól, az erősebbtől, a hatalmasabbtól, először és legelsősorban önmagával kell, hogy tisztába jusson. Nyugodt lélekkel kell belemennie a kompromisszumba és még mielőtt belemegy abba vagy kéri azt, le kell hogy mondjon mindarról a túlzott ambíciójáról, hatalmi vagy harci vágyáról, ami őt épen abba a helyzetbe juttatta vagy kergette, hogy kompromisszumért esedkeljen.

□ Mert csak így és csakis ilyen körülmények között adhatja meg a számára a kompromisszumot az a párt, amelytől azt kéri. A békét adó pártnak szüksége van arra a garanciára, hogy ez a béke hosszú, áldásos és tartós lesz. De ezt a garanciát nem nyújthatja más, csak az, hogy a békét kérő párt előbb

önmagával jut harmónikus békeességbe, épen úgy, ahogyan az egyes ember is csak akkor lesz béketartó, ha önmagában rendbehozta a saját dolgait és ha ez a béke nem jelent a számára — belül — megálázkodást és önmagával való elégedetlenséget.

□ Mindezek lehetnek keserű dolgok, de hát, hogy Alphonse Daudetnek, a nagy francia íróknak egy szép és mindenekfölött bölcs mondását idézzük: az élet nem regény. Egyáltalán nem az. Itt a könyv elején még nem lehet tudni, hogy a végén, az utolsó fejezetben minden jóra fordul. Az életben vannak gyötrelmes és förtelmes dolgok és nem csupán a magánéletet teszik ezek a dolgok változatosá, hanem még sokkal fokozottabb mértékben a közéletet. És ha a magánéletben le kell nyelni ezeket a dolgokat, nem igen lehet sokkal finnyásabbnak lenni a közéletben sem, annál kevésbé, mivel az emberek épen a közéletben szoktak a legkevésbé finnyáskodni és ottan lehetnek is a legkevésbé finnyások.

□ Ezeket a dolgokat tisztázni kell, el kell őket intézni. És ha a munka gyötrelmesnek is látszik, élni csak kell. Ámbár, hogy a nagy Napoleon, amikor valaki ezt (már tudniillik azt, hogy élni csak kell) erősítette előtte, így kiáltott fel:

□ „Nem látom be ennek a szükségességét.“

□ Igaz. Lehet így is. Talán nem kell élni, illetve nem okvetlenül kell egymással békeességben megélni. De akkor azután jöjjön a harc, az igazi harc és minden ami ahhoz tartozik, a küzdelem, az erősebbnek a joga és mindezek a nem gyöngéd, de a harcban absolute szükséges és egyáltalán elengedhetetlen dolgok. De akkor azután fölösleges lesz és teljesen kárbavesztett minden lamentáció és százszorosan neveltséges lesz, ha kiabálással és más egyéb lármás, de lényegében üres dolgokkal akarja kimutatni állítólagos erejét az, aki valódi gyöngeségéről tanúságot tett azzal, hogy békét kért. Kérte a békét, de nem volt annyi ereje, hogy önmagában megteremtse egy korrekt békének minden szükséges előfeltételét.

L. L.

